

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі» № 250-VI від 10.04.2008 р. *Урядовий кур'єр*. 2008. № 73.
2. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» № 1277 від 29.10.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#n136>.
3. Exports of goods and services (current US\$). URL: <https://api.worldbank.org/v2/en/indicator/NE.EXP.GNFS.CD?downloadformat=excel>.
4. Imports of goods and services (current US\$). URL: <https://api.worldbank.org/v2/en/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?downloadformat=excel>.
5. GDP (current US\$). URL: <https://api.worldbank.org/v2/en/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?downloadformat=excel>.
6. Order of rank of Germany's trading partners URL: https://www.destatis.de/EN/Themes/Economy/Foreign-Trade/Tables/order-rank-germany-trading-partners-xls.xlsx?__blob=publicationFile.

МУНЬКО А. Ю.,

доцент кафедри управління

та адміністрування

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат наук з державного управління

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ГРОМАД: ПЕРЕВАГИ ТА ЗАПОБІЖНИКИ ЗАСТОСУВАННЯ

Незважаючи на досвід застосування фінансових інструментів для підтримки розвитку громад та територій, який уже накопичився, органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування все ще стикаються з труднощами щодо розумінням того, як створити або як правильно та ефективно користуватися фінансовими інструментами.

Хоча фінансові інструменти можуть відігравати значну роль у створенні проєктів розвитку громади, а реалізація деяких, взагалі, неможлива без них, природа фінансових інструментів радикально відрізняється від грантів, оскільки це борговий інструмент. Це значно обмежує сферу застосування фінансових інструментів. Їх можна використовувати лише для кращого розрізнення інтервенцій, які є «банківськими», тобто де капітал можна відновити після реалізації проєкту або за рахунок доходів, отриманих від реалізованого проєкту, або опосередковано за рахунок заощаджень. Деякі типи інфраструктури можуть використовувати тіньове ціноутворення через непрямі платежі від державного сектору для монетизації вигоди від проєкту. Однак, це складно і можливо лише в рідкісних і дуже жорстких умовах та залежно від чинного національного законодавства – взагалі, неможливим.

Фінансові інституції (організації) є передусім інструментом зменшення ризиків для фінансових установ та інвесторів, оскільки вони впливають на баланс витрат і прибутків проєктів для інвесторів. Фінансові інституції беруть на себе частину ризиків, пов'язаних з проєктами, заохочуючи інвесторів до участі у розвитку громади. Вони також корисні, коли доходи надто низькі, щоб залучити інвесторів, або щоб урівноважити «розриви» на місцевому ринку, які зменшують приватні інвестиції.

Таким чином, проєкти, підтримувані фінансовими організаціями, в ідеалі повинні генерувати високу соціальну віддачу завдяки великій компоненті суспільного блага, а також генерувати достатній фінансовий прибуток для погашення боргового складника проєкту, але не бути достатньо прибутковим, щоб конкурувати з існуючими джерелами фінансування.

Це складно, оскільки не завжди можна чітко визначити «розриви» на місцевому ринку, відсутність достатньої приватної прибутковості або передбачуваний ризик приватного сектора для проєкту. Важко уникнути використання фінансових інструментів для проєктів, які б у будь-якому випадку фінансувалися приватним сектором. Через асиметричну інформацію постачальник коштів може не оцінити, чи існують можливості зовнішнього фінансування. Таким чином, розробники з приватного сектора матимуть стимул подавати заявки на підтримувані органами місцевого самоврядування проєкти, оскільки вони отримують вигоду від нижчих ставок, ніж ті, які пропонують приватні інвестори. Важливо взяти до уваги, що через дуже низькі відсоткові ставки за такими зобов'язаннями, як облігації, навіть проєкти з низьким прибутком можуть бути привабливими для інвесторів, якщо прибутки є достатньо безпечними, тим самим зменшуючи потребу у фінансових інвестиціях навіть у сферах із низькою економічною віддачею.

Фінансова діяльність виступає:

- необхідною складовою механізму управління розвитком громад;
- забезпечує напрями формування централізованих і спеціальних фондів грошових ресурсів;
- забезпечує використання фінансових ресурсів у відповідні галузі економіки, управління, соціальну сферу.

Ключові характеристики ефективності застосування фінансових інструментів для розвитку громад такі:

- приріст ефективності та результативності завдяки револьверному характеру коштів, які залишаються на території для майбутнього використання для аналогічних цілей;
- підвищення якості проєктів, оскільки інвестиції повинні окупатися;
- покращення доступу до ширшого спектру фінансових інструментів для реалізації політики та залучення приватного сектору та досвіду;
- відхід від культури «грантової залежності» і залучення підтримки (і фінансування) приватного сектору до цілей розвитку громади;
- кредитне плече кожного фінансового інструменту залежить від його типу, сектора та контекстуальних умов.

Фінансові інструменти – це інструменти, які мають потенціал для підвищення ефективності бюджетних програм органів місцевого самоврядування. У конкретних сферах вони ефективніші, ніж гранти чи субвенції з державного бюджету. Якщо можливі до використання фінансові інструменти, але використовуються субвенції з державного бюджету, це свідчить про те, що сектор може бути надмірно субсидований. Тим не менш, це питання дискусійне, оскільки метод фінансування послуг та інфраструктури з високим характером суспільного блага може мати значний політичний підтекст. У випадку деяких інфраструктур, наприклад громадського транспорту, стягнення з користувачів фактичних витрат на інвестиції та обслуговування мережі суперечить політичній позиції багатьох політичних партій, громадському сприйняттю та навіть деяким політичним цілям. Використання фінансових інструментів, а не державного субсидювання, якщо вони потім погашаються безпосередньо користувачами, може зменшити використання громадського транспорту, може збільшити викиди від приватного транспорту, вплинути на малозабезпечених громадяни тощо. Це означає, що механізм відшкодування витрат необхідно розробляти з урахуванням цих факторів. Можливість полягає у використанні форм непрямого ціноутворення, таких як тіньове ціноутворення, що покривається державним бюджетом, який, у свою чергу, підвищується у зв'язку з інвестиціями. Подібні міркування можна застосувати до інших сфер, таких як охорона здоров'я, водопостачання, енергетика або сектори культури чи навколишнього середовища з високою суспільною цінністю.

Тим не менш, є докази того, що інфраструктури, що фінансуються виключно державою, часто страждають від вищих інвестиційних витрат і неефективності. Відсутність прямого стягнення плати з користувачів демонстративно призводить до неефективності мережі та зловживань у ряді громадських інфраструктур, наприклад інфраструктур водопостачання.

Система державно-приватного партнерства за підтримки фінансових організацій може підвищити ефективність системи та сприяти кращому управлінню ресурсами.

Відновлювальний характер фінансових інструментів є ефективним для органів місцевого самоврядування, яким вдається їх успішно впроваджувати. Зрештою, ризиковий капітал, що підтримується органами місцевого самоврядування і відсоткові ставки повинні дозволяти багаторазове реінвестування коштів, генеруючи більшу кількість інвестицій, ніж виділення коштів з місцевого бюджету чи субвенції з державного бюджету.

Незважаючи на те, що фінансові організації дійсно мають можливість розширити свої потенційні програми, у багатьох сферах державного втручання використання бюджетного фінансування завжди буде необхідним, і таким чином фінансові інструменти є лише додатковими інструментами в розвитку громад.

Належне використання фінансових інструментів для розвитку громад вимагає суттєвого перегляду ролі державного і місцевого бюджетів. Існує ризик того, що можливості будуть втрачені через неякісне проектування фінансових інструментів, що призведе до низького корисного ефекту та позитивного впливу.

Фінансові інструменти можна поєднувати між собою та з іншими формами підтримки розвитку громади. Це полегшує розробку інтегрованих планів, що складаються з частин, які можуть фінансуватися по-різному. Можуть приймати різні форми такі, як: кредитні гарантії; венчурний або ризиковий капітал (базовий капітал, власний капітал, квазіакція або мезонінні позики); програми технічної допомоги, оскільки вони безпосередньо пов'язані із залученням фінансування та зменшенням проєктних ризиків.

Частину фінансової підтримки можна сплачувати безпосередньо бенефіціарам, як-от програми технічної допомог. Для повноти картини також включено дотації з державного бюджету, оскільки вони можуть поєднуватися з фінансовими інструментами та сприяти зниженню витрат на проєкт розвитку, а також фінансових ризиків для інвестора.

У державах-членах ЄС створено значну кількість фінансових фондів підтримки розвитку громад, хоча багато з них мали труднощі з діяльністю через відсутність належної місцевої правової бази, обмеження людського капіталу та правил ЄС щодо співфінансування [1-2]. Ці бар'єри усуваються завдяки реформам нормативних актів та покращенню спроможності місцевих установ. У випадку фондів місцевого розвитку кошти можна інвестувати в державно-приватне партнерство або інші проєкти, які є частиною інтегрованого плану розвитку громади. Можна створювати фонди, які потім, у свою чергу, можуть інвестувати в різні проєкти. Інвестиції можуть мати форму позик, гарантій або акціонерного капіталу залежно від типу та фази розвитку проєкту, який фінансується.

Список використаних джерел:

1. Мунько А. Ю. Регіональні фонди розвитку як складова системи управління місцевими фінансами. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 1 (28). С. 150-156.
2. Трещов М. М. Фонди регіонального розвитку: європейський досвід та необхідність його впровадження в Україні. *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 39. С. 420-426.

НАЗАРЕНКО К. С.,

здобувач вищої освіти

*Київського національного економічного
університету імені В. П. Гетьмана*

АКТИВІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Необхідною передумовою для виходу економіки України на шлях стійкого зростання являється впровадження ефективної регіональної інноваційної політики, яка спрямована на вирішення проблем регіональної соціально-економічної нерівномірності через створення сприятливого середовища для